

Emma Harju

Mozartin hengellinen laulumusiikki

Konserttiprojekti Mozartin hengellistä laulumusiikkia

Mozartin hengellinen laulumusiikki

Konserttiprojekti Mozartin hengellistä laulumusiikkia

Emma Harju
Opinnäytetyö
Kevät 2023
Musiikin koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma, Musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Emma Harju

Opinnäytetyön nimi: Mozartin hengellinen laulumusiikki

Työn ohjaaja: Jouko Tötterström

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2023

Sivumäärä: 20 + 3 liitettä

Opinnäytetyön aiheena on Mozartin hengellinen laulumusiikki. Opinnäytetyössä perehdytään Mozartin matkaan oopperasäveltäjäksi ja Mozartin hengelliseen laulumusiikkiin. Käsitellen kirjallises-
sa raportissa lyhyesti Mozartin henkilöhistoriaa, koloratuureja ja motettien sekä konsertissa esittämieni teosten taustoja. Opinnäytetyön osana on konserttiprojekti, joka järjestettiin 14.3.2022 Pyhän Tuomaan kirkossa Oulussa.

Konsertti sujui hyvin ja harjoitteluprosessi eteni aikataulussa. Käytännön järjestelyt hoituivat ongelmitta. Harjoitteluprosessiin aikana ilmeni haasteita, joita avaan tarkemmin konserttiraportissa. Haasteita olivat esimerkiksi esiintymisjännitys ja koronan aiheuttama etäkoulu sekä säästystuntien puuttuminen.

Keskityn konserttiraportin lisäksi erityisesti motetteihin sekä hengelliseen laulunäytelmään: *Die Schuldigkeit des ersten Gebots* ja käsitellen teosten laulamista teknisestä näkökulmasta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli perehtyä Mozartin hengelliseen laulumusiikkiin ja etsiä tietoa konsertissa esittämieni teosten taustoista. Konsertin teokset sisälsivät paljon juoksutuksia ja siksi opinnäytetyössä perehdytään lyhyesti myös koloratuureihin.

Järjestin ensimmäistä kertaa itse konsertin alusta loppuun, ja opin paljon tarvittavista käytännön järjestelyistä. Konsertin järjestämisessä oli paljon pieniä yksityiskohtia, joita täytyi ottaa huomioon ja esimerkiksi käsiohjelmien tekemiseen vaadittiin tekstien suomennokset. Suomennosten tekeminen pakotti perehtymään teksteihin syvemmin, kuin minulla on yleensä ollut tapana, ja teokset avautuivat minulle aivan uudella tavalla. Konserttiprojekti haastoi minua monella eri tavalla ja osaan tulevaisuudessa ottaa huomioon monia asioita, joita en tässä konsertissa osannut. Konserttiin valmistautumisessa oli koronasulkujen takia haasteita ja ne huomioon ottaen, olin tyytyväinen kokonaisuuteen.

Opinnäytetyössä käsiteltiin useampaa aihetta ja niistä olisi jokaisesta voinut kirjoittaa vaikka oman opinnäytetyön. Konserttiprojekti vaati kuitenkin jokaiseen käsiteltyyn aiheeseen perehtymistä ja oma mielenkiintoni heräsi aiheiden tarkempaan tutkimiseen tulevaisuudessa.

Asiasanat: koloratuuri, konsertit, motetit, hengellinen laulumusiikki

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in music, Option of Music Pedagogy

Author: Emma Harju
Title of thesis: Mozart's sacred music
Supervisor: Jouko Tötterström
Term and year when the thesis was submitted: Spring 2023
Number of pages: 20 + 3 appendices

The subject of the thesis is Mozart's sacred music. The thesis explores Mozart's journey as an opera composer and Mozart's sacred vocal music. It focuses on Mozart's early life, coloraturas, and motets, and introduces the works I performed in the concert. Part of the thesis is a concert project, which took place on 14.3.2022 in the Pyhän Tuomaan kirkko in Oulu.

In the report I reflect this learning process and preparations I did for the concert. I describe the process from the planning phase to the implementation, and the different challenges encountered during the rehearsal process.

I focus on the motets and the spiritual song play *Die Schuldigkeit des ersten Gebots* and look at the works from a technical point of view. The purpose of the thesis was to familiarize myself with Mozart's sacred vocal music and to find information about the works I performed in the concert. The works contained a lot of runs and therefore the thesis also briefly deals with coloratura.

For the first time, I organized a concert by myself from start to finish, and I learned a lot about the practical arrangements needed. There were many small details to consider when organizing the concert and, for example, the programmes required Finnish translations of the texts. Doing the translations forced me to delve deeper into the texts than I usually do, and the works opened to me in a new way. The concert project challenged me in many ways, and I will be able to consider many things in the future that I was not able to in this concert. There were some challenges in preparing for the concert because of corona virus and taking all that into account, I was pleased with the overall result.

The thesis covered several topics, and each topic could have been written as a separate thesis. However, the concert project required me to make myself more familiar with each of the topics, and my own interest was piqued in exploring them further in the future.

Keywords: coloratura, concert, motet, sacred music

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	MOZARTIN MATKA OOPPERASÄVELTÄJÄKSI	7
3	MOTETIT	9
4	KOLORATUURIN JA SUBRETIN MÄÄRITELMÄ.....	11
5	KONSERTTI MOZARTIN HENGELLISTÄ LAULUMUSIIKKIA	13
	5.1 Konsertin suunnittelu	13
	5.2 Harjoittelu	13
	5.3 Konsertin järjestäminen ja toteutus	16
6	POHDINTA	17
	LÄHTEET	18
	LIITTEET	20

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni koostuu konsertista ja kirjallisesta osiosta. Tässä opinnäytetyössä kerron Mozartin matkasta oopperasäveltäjäksi, perehdyn motetteihin ja esittelen lyhyesti subretin ja koloratuurin äänityyppeinä. Konserttiraportissa perehdyn syvemmin teosten harjoitteluprosessiin ja konsertti-projektin järjestämiseen.

Kiinnostuin aiheesta Exsultate, jubilate -motetin myötä, ja idea konsertista syntyi. Halusin perehtyä Mozartin hengelliseen laulumusiikkiin, koska se oli minulle alueena tuntemattomampi, vaikka Mozartin ooppera-aarioita olin laulanut paljonkin. Valitsemissani kappaleissa minua kiinnostivat erityisesti lukuisat juoksutukset ja niiden tuomat haasteet.

Tavoitteenani on perehtyä Mozartin hengelliseen musiikkiin kokonaisuutena syvemmin. Se oli aiheena itselleni vähemmän tuttu kuin esimerkiksi Bachin kirkkomusiikki, joten halusin perehtyä aiheeseen tarkemmin. Kirkkomusiikki on ollut aina erityinen mielenkiinnon kohteeni ja ajatuksena on ollut jo pitempään tehdä jokin kirkko- tai hengelliseen musiikkiin liittyvä konserttiprojekti opinnäytetyönä. Useampien säveltäjien teoksista koostetun konsertin sijaan päätin keskittyä pelkkään Mozartiin.

Konsertti järjestettiin Pyhän Tuomaan kirkossa 14.3.2022. Konsertti sujui kokonaisuudessaan hyvin ja konsertin järjestäminen yksin alusta loppuun oli opettavainen kokemus.

2 MOZARTIN MATKA OOPPERASÄVELTÄJÄKSI

Wolfgang Amadeus Mozart syntyi 27.1.1756 perheen seitsemäntenä lapsena. Mozartin isä Leopold Mozart oli viulisti, kamarimuusikko ja säveltäjä. Hän opetti lapsilleen viulua, ja huomasi pian Mozartin olevan musiikillisesti erityisen lahjakas. Isä Leopold halusi luoda pojalleen loistavan uran. Jo 13-vuotiaana Mozart oli konserttimestari Salzburgin arkkipiispan hovissa. Ja kolme vuotta myöhemmin hänet osoitettiin kapellimestariksi Salzburgin katedraaliin. (Knepler 1994, 1–2.) Mozartilla oli loistavat edellytykset lahjojensa kehittämiseksi. Yhteiskunnallinen murros tarjosi ennen näkemättömät mahdollisuudet lahjakkaalle yksilölle. Mozartin tuleminen oopperamaailmaan sattui myös otolliseen aikaan. Yleisö oli kiinnostunut uutuuksista, laulajien taso oli korkea ja oopperamaailmaa elävöittivät Gluckin reformit sekä *opera buffa* kehitys. (Bacon 1995, 204.) Yksitoistavuotiaana Mozart pääsi musiikkidraaman makuun, kun häneltä tilattiin näytös hengelliseen *Singspielin* – *Die Schuldigkeit des ersten Gebots* (1767). Samana vuonna valmistunutta *Apollo Et Hyacinthusta* pidetään Mozartin ensimmäisenä oman oopperasävellyksenä. Teos herätti suurta ihastusta, ja jotkut sen numerot ovat hätkähdyttävän koskettavia. Mozartin kolme seuraavaa oopperaa ennakoivat hänen monipuolisuuttaan oopperasäveltäjänä: *La finta semplice* (1769) oli hänen ensimmäinen opera buffansa, *Bastien und Bastienne* (1768) ensimmäinen Singspielinsä ja *Mitridate, re di Ponto* (1770) ensimmäinen opera seriansa. (Bacon 1995, 205.)

Vuonna 1773 Mozart tavoitteli virkaa Wienistä, mutta turhaan, ja jäi lopulta Salzburgiin säveltämään. Siihen mennessä Mozartista oli tullut mestarillinen säveltäjä. Hän oli säveltänyt 13 oopperaa sekä muita töitä lavalle, 16 messua, lukuisia kirkkoteoksia, sinfonioita, jousikvartettoja, pianoteoksia, serenadeja, divertimentoja ja lauluja. (Knepler 1994, 3.)

Luettelo Mozartin säveltämistä messuista:

- Messu Nro. 1 Missa brevis, G major, K. 49
- Messu Nro. 2 Missa brevis, D minor, K. 65
- Messu Nro. 3 Dominicusmesse, C major, K. 66
- Messu Nro. 4 Missa solemnis, C minor, K. 139
- Messu Nro. 5 Missa brevis, G major, K. 140

- Messu Nro. 6 Missa brevis, F major, K. 192
- Messu Nro. 7 Missa in honorem Sanctissimae Trinitatis, C major, K. 167
- Messu Nro. 8 Missa brevis, D major, K. 194
- Messu Nro. 9 Missa brevis, C major, K. 220
- Messu Nro. 10 Missa brevis, C major "Credo", K. 257
- Messu Nro. 11 Piccolomissa, C major, K. 258
- Messu Nro. 12 Missa brevis, C major, K. 259
- Messu Nro. 13 Missa longa, C major, K. 262
- Messu Nro. 14 Missa brevis, B flat major, K. 275
- Messu Nro. 15 Coronation Mass, C major, K. 317
- Messu Nro. 16 Missa solemnis, C major, K. 337
- Messu Nro. 17 Great Mass, C minor, K. 427
- Requiem, D minor, K. 626 (Täydentänyt Franz Xaver Süssmayr Mozartin kuoleman jälkeen). (Weiss 2023.)

Muu hengellinen musiikki:

- Exsultate, jubilate, K. 165
- Ave verum corpus, K. 618
- Te Deum, K. 141
- Regina Coeli sopraanolle, kuorolle ja orkesterille, K. 108
- Regina Coeli sopraanolle, kuorolle ja orkesterille, K. 127
- Regina Coeli solistille, kuorolle ja orkesterille, K. 276. (Weiss 2023.)

Salzburg kävi Mozartille liian pieneksi paikaksi, ja saatuaan 1780 Idomeneo-oopperan tilauksen hän päätti irrottautua vapaaksi taiteilijaksi. Hän pärjäsikin hyvin ja oli lähes koko ajan Wienin parhaiten ansaitseva muusikko keskiansionaan noin 3000–4000 floriinia vuodessa. Mozart toivoi kuitenkin edelleen hovin oopperasäveltäjän paikkaa, joka oli Salierin hallussa. Hän sai lohdutukseksi 1787 hovin kamarisäveltäjän viran, josta hän ansaitsi 800 floriinia vuodessa. (Murtomäki 2014a.) 3000–4000 floriinia on noin 30 000–40 000 dollaria. (Passell 1991.)

3 MOTETIT

Motetti on sävellystyylili, joka on kokenut lukuisia muutoksia vuosisatojen aikana. Tyypillisesti se on latinankielinen uskonnollinen kuoroteos, mutta se voi olla myös maallinen sävellys tai teos solistille ja instrumentaalisäestykselle, millä tahansa kielellä ja kuoron kanssa tai ilman. (Britannica 1998.) Motetit syntyivät noin 1220-luvulla Pariisissa. 1200-luvulla moteetissa oli useimmiten kolme lauluosuutta. Alun perin sanoitukset olivat pääasiassa latinaksi ja liittyivät uskonnollisiin riitteihin. Myöhemmin säveltäjät sävelsivät moteetteja kirkon ulkopuolisiin tilaisuuksiin ja laulut levisivät myös maallisen kansan keskuudessa. Kielinä toimivat ranska ja latina. 1300- ja 1400-luvuilla sävellyksistä tuli tasarytmisiä, monimutkaisempia ja pitempiä. (Schwartz 1965, 157.)

Renessanssin aikana motetti-nimeä käytettiin yhä, mutta sävellyksien piirteet olivat täysin erilaiset verrattuna keskiaikaisiin motetteihin. Säveltäjät käyttivät välillä keinoja kontrapunktiin jäljittelyyn ja suurin osa lauluista oli sävelletty kuorolle latinaksi. Motetit olivat edelleen usein uskonnollisia mutta eivät tiettyihin juhlapyyhiin tai jumalanpalvelukseen liitettyjä ja sopivat kaikkiin tilaisuuksiin. (Schwartz 1965, 157.)

Motetti-nimeä käytettiin yhä barokin aikaan mutta piirteet muuttuivat, erityisesti Ranskassa. Pieniä teoksia säesti pelkästään kenraalibasso ja isoja teoksia kokonainen orkesteri. Saksassa käytettiin myös uusia musiikillisiä kieliä motettien säveltämiseen. Kielinä oli latina tai ranska. Bach sävelsi kuusi pitkää motettia, jotka oli sävelletty kuorolle ja kenraalibassolle. 1700-luvun loppupuolella Salzburg ja Wien olivat tärkeimmät latinalaisten motettien keskuksia. (Schwartz 1965, 157.)

Yksi Mozartin aikaisimmista moteteista on *Exsultate, jubilate*. *Exsultate Jubilate* syntyi Mozartin ja hänen isänsä Leopoldin viimeisellä Italian-matkalla vuonna 1773. He menivät valvomaan Lujo Sieran debyyttiä Milanossa. Teos on alun perin sävelletty kuuluisalle kastraattilaulajalle Venazio Rauzzinille. Nykyään *Exsultate, jubilatea* laulaa sopraano orkesterin säestyksellä. (Schwartz 1965, 158–159.)

*Exsultate, jubilate*ssa on neljä osaa. Ensimmäinen osa on aaria, allegro; *Exsultate, jubilate*. Tässä osassa on jo merkkejä sonaattimuodosta. Mozart yhdisti motetin sen ajan sonaattimuotoon, joka toi kirkkomusiikkiin uuden tuntua ja raikkautta. (Schwartz 1965, 159.) Mozart käyttää kolmiosaista

konserttotyyppejä nopea–hidas–nopea. Konsertoissa vallitsee täydellinen tasapaino orkesterin ja pianon kesken niin, että puhaltimet, jouset ja piano muodostavat kolme keskustelevaa ryhmää.

Konserttomuodon yhteys aariamuotoon ja sonaattimuotoon on ilmeinen. Mozart käytti konserttsonaattimuotoa, jota konserton avausosa noudattaa poikkeuksetta, toinen osa on lyyrinen aaria ja lopetus yleisimmistä teemoista rakennettu rondo- tai sonaattirondotyyppinen osa. (Murtomäki 2014b.)

Seuraava osa on resitatiivi: *Fulget amica, Dies*. Kolmas osa on aaria, andante; *Tu Virginum Corona*. Sitä seuraa lyhyt kadenssiosa, jonka jälkeen siirrytään suoraan neljänteen osaan, nopeaan allegroon; *Alleluia*. (Schwartz 1965, 159.)

Erityisesti kevyen fakin äänille "*Alleluia*" *Exsultate, Jubilate* -teoksesta tarjooa harjoitusta äänen ketteryteen. Kuten on ehdotettu, tällaiset kohdat voidaan laulaa peräkkäin aloittaen matalammista äänensävyistä ja edeten sitten puolisävelaskeleen verran ylöspäin. Mozart odottaa melismaattista taitoa kaikilta sopraanoilta – ei vain niiltä, joilla on kevyet instrumentit. (Miller 2000, 64.)

4 KOLORATUURIN JA SUBRETIN MÄÄRITELMÄ

Ehkä useimmin tavattu naispuolisen laulajan äänityyppi on subretti. Subretin tyypillinen rooli oopperassa on komediarooli, yleensä nuori, kevytmielinen ja juonittelua rakastava palvelusneiti. Laajemmassa merkityksessä subretti tarkoittaa kaikkia tällaisia rooleja esittäviä näyttelijättäriä. Kevyen lyyrinen ja ketterä ääni, fyysinen viehätysvoima ja nuorekas ulkomuoto ovat subretin olennaisia ominaisuuksia. Subretin tehtäviin kuuluu lauluäänen kuohuvuus ja helppo melismatiikka laajalla äänialalla (vaikka subretti on vähemmän riippuvainen korkeimmista alueista kuin koloratuurisopraano). Tyypillisiä rooleja muun muassa Despina, Zerlina, Nannetta, Ännchen ja Oscar. Subretin ääni sivuaa tyypillisesti sekä kevyen lyyrisen sopraanon että koloratuurisopraanon ääntä. Vaikka häneltä ei vaadita samanlaista yläsävelkorkeutta kuin koloratuurikollegaltaan, oopperan subrettiäänen odotetaan hoitavan useita samanlaisia teknisiä tehtäviä. Vaikka subretti voi laulaa muutamia kevyitä koloratuurirooleja, monet oopperan suosikkirooleista on tarkoitettu huomattavasti voimakkaammalle äänelle, eivätkä ne näin ollen sovi subretille. (Miller 2000, 7–8.) Kevyillä lyyrisillä koloratuurisopraanoäänillä on korkea, kirkas ja joustava ääni, joka soi helposti ylärekisterissä. Ääni on ketterä, pehmeä ja ääniala on suuri. Koloratuurille sävelletty ohjelmisto vaatii laulajalta osaamista nopeisiin ketteriin juoksutuksiin, trilliin, staccatoon ja erilaisiin koristeluihin. (Baron 2022, 19–20.)

Koloratuurisopraanot jaetaan lyyrisiin ja dramaattisiin koloratuurisopraanoihin. Dramaattisen koloratuurin äänen on oltava joustava korkeissa nopeissa juoksutuksissa mutta samaan aikaan kantava. Dramaattisen koloratuurin rooleja ovat esimerkiksi Rodelinde (Händelin Rodelinda), Kleopatra (Händelin Julius Caesar), Yön kuningatar (Mozartin Taikahuilu), Constanze (Mozartin Ryöstöseralijsta), Norma (Bellinin Norma), Lucia (Donizettin Lucia di Lammermoor), Violetta (Verdin La traviata). (Miller 2000, 8.)

Sopraanofakit Millerin mukaan:

1. subretti
2. subretti/koloratuuri
3. dramaattinen koloratuuri
4. lyyrinen sopraano
5. lyyrinen spinto sopraano
6. spinto sopraano

7. nuori dramaattinen sopraano (jugendlichdramatisch)
8. dramaattinen sopraano (hochdramatisch)
9. välifakki (Zwischenfachsängerin). (Miller 2000.)

Oma fakki on subretti tai koloratuuri ja valitsin konserttiohjelman omalle äänityypilleni sopivaksi sekä omia vahvuuksiani ajatellen. Olen laulanut paljon Mozartin aarioita laulunopiskeluideni aikana, mutta hengellinen musiikki oli minulle vieraampaa. Halusin ottaa ohjelmaan jotakin, mitä lauletaan vähemmän ja siksi päädyin *Weltgeistin* aariaan *Hat der Schöpfer dieses Leben*. Teoksessa *Die Schuldigkeit des ersten Gebots* olisi ollut muitakin kiinnostavia aarioita, mutta konsertin rajallisen keston vuoksi päädyin niistä vain yhteen.

5 KONSERTTI MOZARTIN HENGELLISTÄ LAULUMUSIIKKIA

5.1 Konsertin suunnittelu

Ajatus konsertista syntyi keväällä 2021, kun aloin harjoittelemaan *Exsultate, jubilate* -motettia. Olin jo aiemmin päättänyt, että teen opinnäytetyöni taiteellisena projektina ja pyörittelin mielessäni useita vaihtoehtoja ohjelmistolle. Bach, Händel ja Mozart ovat aina olleet minulle mieluisinta musiikkia laulaa ja aluksi ajatuksena oli koostaa kirkkokonsertti kyseisten säveltäjien teoksista. Päädyin kuitenkin koostamaan konsertin *Exsultate, jubilate* -motetin ympärille ja ottamaan ohjelmistoon pelkkää Mozartin musiikkia. Konserttiohjelma koostui hengellisestä musiikista, joten halusin järjestää konsertin kirkossa tai kappelissa.

Vietin paljon aikaa kuunnellen Mozartin hengellistä laulumusiikkia ja listasin kappaleita, joista pidin erityisesti. Huomioni kiinnitti Mozartin vuonna 1767, 11-vuotiaana säveltämä hengellinen singspiel (laulunäytelmä): *Die Schuldigkeit des ersten Gebots*. Se oli useamman säveltäjän yhteistyössä tehty laulunäytelmä. Mozart sävelsi ensimmäisen osan, Michael Haydn toisen ja Anton Adlgasser kolmannen, mutta vain Mozartin osuus on pysynyt tallessa. Libreton on kirjoittanut Ignaz Anton Weiser. Teoksen nimi on suomennettuna ”Ensimmäisen käskyn velvollisuus”, ja se viittaa Markuksen evankeliumin 12. luvun 30. jakeeseen: ”ja rakasta Herraa, sinun Jumalaasi, kaikesta sydämesestä ja kaikesta sielustasi ja kaikesta mielestäsi ja kaikesta voimastasi”. Jumalallisen oikeudenmukaisuuden, jumalallisen laupeuden ja kristinuskon hengen vertauskuvalliset hahmot yrittävät saada eksyneen uskovan takaisin oikealle tielle. Hän suosii viiniä, naisia ja laulua maailmallisuuden seurassa – vaikka hänen pitäisi noudattaa ensimmäistä käskyä. Weiser kirjoitti libreton tarkoituksenaan sekä ilahduttaa mieltä että kasvattaa sielua. (Fuller 2019.)

5.2 Harjoittelu

Konserttiohjelmiston harjoittelun aloitin suunnilleen vuotta aiemmin, ennen kuin idea konsertista oli edes syntynyt. Keväällä 2021 lauloin laulutunneilla *Exsultate, jubilate* -motettia, jonka laulamisesta innostuin ja teoksen harjoitteluun kului paljon aikaa. Samalla myös opinnäytetyön suunnittelu tuli ajankohtaiseksi, ja päätin järjestää konsertin, jonka ohjelma sisältäisi kyseisen motetin. Seuravana oli tiedossa muun ohjelmiston valitseminen sekä kaikki käytännön järjestelyt. Ohjelmistossani

oli paljon hengellisiä lauluja ja aarioita Mozartilta, Bachilta ja Händeliltä. Aluksi ajattelin, että koostan konserttiohjelmiston useampien säveltäjien teoksista, mutta laulunopettajani ehdotuksesta päädyin pelkkään Mozartiin. Päätöksen jälkeen aloin etsimään äänityypilleni sopivaa ohjelmistoa ja löysin useampia vaihtoehtoja, joita aloin harjoittelemaan.

Kuuntelin paljon Mozartin musiikkia ja huomioni kiinnittyi erityisesti kahteen hengelliseen laulunäytelmään: *Die Schuldigkeit des ersten Gebots* ja *Betulia Liberata*. *Betulia liberata* on myös Mozartin ainut kokonainen oratorio. Kyseisissä teoksissa minua kiehtoivat erityisesti aarioiden juoksutukset ja liikkuvuus. Lopulta valitsin *Weltgeistin* aarian *Hat der Schöpfer dieses Leben* teoksesta *Die Schuldigkeit des ersten Gebots*. Koska kyseinen aaria on pitkä, valitsin ohjelmaan viimeisenä teoksena lyhyemmän ja tunnetumman *Laudate Dominum*.

Weltgeistin aariassa haastavinta oli pitkät juoksutukset ja nopeat hengitykset. Teos oli myös pitkä ja toisti pitkälti samoja sanoja, mutta melodia ja rytmitykset vaihtelivat eri säkeistöjen välillä, jonka vuoksi teoksen ulkoa opettelemisessa oli tekemistä. Teoksen pitkän keston vuoksi haasteena on myös yleisön mielenkiinnon säilyttäminen. Vaihtelua ja mielenkiintoa piti luoda dynamiikan ja äänensävyyn muutoksilla. Vaihtelua toivat myös välissä olevat kadenssit. Koin aluksi haastavaksi kadenssien improvisoinnin ja kuuntelin aariasta useiden eri laulajien versioita. Lopulta päädyin laulamaan yhden kadenssin kuten Edith Mathis ja toisen keksin itse.

Laudate dominum on teoksesta *Vesperae solennes de confessore K. 339*. Se on Mozartin vuonna 1780 säveltämä hengellinen kuoro-teos. Se on sävelletty kuorolle ja solisteille sekä orkesterille. Teoksessa on kuusi osaa ja *Laudate dominum* on niistä viides. *Laudate dominum* on ehkä teoksen tunnetuin teos ja sitä esitetään paljon muun teoksen ulkopuolella. Kappaleen lopussa kuoro liittyy mukaan, mutta kappaletta esitetään usein myös ilman kuoroa. (Combrink 2023.)

Laudate dominum harjoittelussa panostin erityisesti pitkän linjan hallitsemiseen ja dynamiikan vaihteluihin. Koen usein pitkät linjat haastaviksi, mutta kyseinen teos on sellaisella korkeudella, että laulaminen on miellyttävää. Konsertissa *Laudate dominum* oli *Exsultate, jubilaten* ja *Weltgeistin* aarian välissä ja toi rauhaa kokonaisuuteen.

Exsultate, jubilaten harjoittelu oli aloitettu hyvissä ajoin edellisenä keväänä ja tein sen kanssa paljon töitä koko lukuvuoden. Teoksessa on paljon haastetta monipuolisuutensa vuoksi. Olen aina

kokenut kuvioiden laulamisen luonnolliseksi ja helpoksi, mutta nyt halusin syventyä niiden harjoitteluun tarkemmin. Motetin ensimmäisessä osassa *Exsultate, jubilate* on paljon nopeita juoksutuksia, jotka vaativat tarkkuutta ja ketteryyttä. Harjoittelin juoksutuksia ensin hitaasti lyhyemmissä pätkissä ja sen jälkeen oikeassa tempossa. Juoksutusten lisäksi erityisen haastavia olivat isot, yli oktaavin yltävät hyppyt. Nämä isot hyppyt tulivat suoraan useita tahteja kestävä juoksutuksen perään ja hengitykselle oli vain vähän aikaa. Nuottiesimerkissä näkyy kyseinen, omasta mielestäni ehkä teoksen haastavin kohta (kuva 1).

The image shows a musical score for the 'Exsultate, jubilate' section. It consists of two systems. The first system features a vocal line with a complex, rapid rhythmic pattern, marked with a '4' and a '7' above it, and a piano accompaniment with a 'p' dynamic. The second system shows the vocal line with lyrics: 'psal - lant cum me, - - - psal - - - lant - cum'. The piano accompaniment continues with a 'cresc.' marking. The score is in G major and 4/4 time.

KUVA 1. *Exsultate, jubilate* (Breitkopf und Härtel, [Imslp.org](https://www.imslp.org/)).

Koronan aiheuttamien sulkujen takia harjoittelin pääasiassa kotona itsenäisesti. Laulutunnit käytiin etänä ja säästystunteja ei ollut ennen kevättä 2022. Säästystunnilla ehdin käydä ohjelman läpi kaksi tai kolme kertaa ennen konserttia ja tunneille palaaminen oli haastavampaa, kuin olin ajatellut. Minulla tuli usein virheitä sellaisissa kohdissa, joissa ei ollut koskaan aiemmin ollut ongelmia. Lisäksi tiukka aikataulu aiheutti paineita ja säästystuntien puuttuminen epävarmuutta, edellisestä esiintymisestäkin oli jo aikaa. Konsertissa toimi säästäjänä lehtori Outi Nissi, ja ehdimme pitää säästystuntien lisäksi yhden harjoituksen, jossa konserttiohjelma laulettiin läpi. Yhteistyö onneksi sujui hyvin ja pianisti oli tuttu.

5.3 Konsertin järjestäminen ja toteutus

Loppuvuodesta 2021 soitin Tuiran kanttorille ja tiedustelin, olisiko seurakunnan tilaa mahdollista saada käyttöön konserttia varten. Se sopi seurakunnalle ja konsertti järjestettiin Pyhän Tuomaan kirkossa 14.3.2022. Konsertti taltioitiin (liite 3.).

Tein käsiohjelman ja mainostin konserttia lähinnä perheelleni ja tutuilleni (liite 2.). Käsiohjelmaan tein osan käännöksistä itse ja osaan löytyi valmis suomennos (liite 1.). Konserttia edeltävällä viikolla laitoin henkilökohtaiselle Instagram-tililleni ilmoituksen konsertista. Konserttiin tuli yleisöä noin 20 henkilöä. Määrä tuntui itsestäni sopivalta, ja jännitin konserttia niin paljon, että oli helpottavaa nähdä yleisössä paljon tuttuja.

Konsertti meni mielestäni hyvin ja olin tyytyväinen. Jännitin esiintymistä pitkästä aikaa todella paljon ja olin epävarma, jonka takia päätin laulaa nuoteista. Osasin teokset ulkoa, mutta pianon kanssa läpimenoja tuli niin vähän, että koin epävarmuutta esimerkiksi joistakin lähdoistä. Nuotit toivat varmuutta esiintymiseen, mutta esiintymisessä ei ollut samanlaista vapautta kuin ilman nuotteja laulaessa olisi ollut. Myös kontaktia yleisöön olisi saanut olla enemmän.

Konsertin ensimmäisessä kappaleessa *Exsultate, jubilate* jännitys näkyy eniten ja kuuluu myös pieninä epävireyksinä ja kiirehtimisenä. Seuraavat kappaleet onnistuivat mielestäni hyvin ja oloni oli rennompi. Kokonaisuutena olin konserttiin tyytyväinen. Kaikki käytännön järjestelyt sujuivat hyvin ja konsertti oli kokonaisuutena toimiva. En ollut aiemmin järjestänyt konserttia täysin itse, joten projekti oli siinäkin mielessä hyödyllinen ja opettavainen.

6 POHDINTA

Konserttiprojekti oli kokonaisuutena onnistunut ja opettavainen projekti, jonka myötä innostuin tutkimaan teosten taustoja tarkemmin kuin koskaan ennen. Konsertin käytännön järjestelyt sujuivat helposti ja kaikki eteni aikataulussa. Isoimpana haasteena oli säestystuntien puuttuminen. Säestystunneille pääsin vasta keväällä, jolloin harjoiteltavana oli myös tulevan B-tutkinnon ohjelmisto. Pianistin kanssa olisin ehdottomasti toivonut lisää harjoituskertoja ja läpimenoja, jotta oloni olisi ollut konserttipäivänä varmempi.

Konserttiohjelmiston haastavin osuus oli Exsultate, jubilate -motetti, jonka juoksutusten harjoittelu vaati paljon aikaa ja työtä. Se on kuitenkin äänityypilleni todella hyödyllistä harjoitusta, ja opin paljon omasta äänestäni. Oli opettavaista perehtyä teosten taustoihin ja teksteihin, koska se pakotti katsomaan teoksia ihan uudelta näkökulmasta. Opinnäytetyöprojektin ansioista kiinnostuin ensimmäistä kertaa tutkimaan teoksia syvällisemmin, ja aion ottaa sen tavaksi aina minulle uusien teosten kohdalla.

LÄHTEET

Bacon, Henry 1995. Oopperan historia. Keuruu: Otava.

Baron, Valentine 2022. Developing Vocal Agility of Light Lyric Coloratura Soprano Voices Through the Neglected Repertoire of French Opéra Comique. UNLV Theses, Dissertations, Professional Papers, and Capstones. Hakupäivä 28.4.2023. <https://digitalscholarship.unlv.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5365&context=thesesdissertations>.

Britannica. Motet, vocal music. Hakupäivä 14.5.2023. <https://www.britannica.com/art/motet>.

Combrink, Albert 2023. Hakupäivä 25.5.2023. <https://www.albertcombrink.com/repertoire-for-singers/mozarts-laudate-dominum-k339-an-evening-prayer-for-all-times/>.

Exultate, jubilate. Breitkopf und Härtel. Imslp.org. Hakupäivä 25.5.2023. [https://imslp.org/wiki/Exultate%2C_jubilate%2C_K.165%2F158a_\(Mozart%2C_Wolfgang_Amadeus\)](https://imslp.org/wiki/Exultate%2C_jubilate%2C_K.165%2F158a_(Mozart%2C_Wolfgang_Amadeus)).

Fuller, Nicholas 2019. Hakupäivä 5.5.2023. <https://operascribe.com/2019/06/14/142-die-schuldigkeit-des-ersten-gebots-mozart/>.

Knepler Georg 1994. Wolfgang Amadé Mozart. Suom. J. Bradford Robinson. Cambridge: Cambridge University Press.

LAURA – Laulutekstien suomennoksia. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia 2023. Hakupäivä 30.5.2023. <https://laura.uniarts.fi/>.

Murtomäki, Veijo 2014a. Mozart nuorena miehenä: Salzburgin aika (1773–1781). Muhi – Musiikin historiaa verkossa, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia. Hakupäivä 1.5.2023. https://muhi.uniarts.fi/klas_mozsoitin2/.

Murtomäki, Veijo 2014b. Mozart Wienissä (1781–1791). Muhi – Musiikin historiaa verkossa, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia. Hakupäivä 29.5.2023. https://muhi.uniarts.fi/klas_mozsoitin3/.

Murtomäki, Veijo 2013. Mozart oopperasäveltäjänä. Muhi – Musiikinhistoriaa verkossa, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia. Hakupäivä 1.5.2023. https://muhi.uniarts.fi/klas_mozoop1/.

Passell, Peter 1991. Economic Scene; Mozart's Money Misunderstanding. New York Times. Hakupäivä 10.5.2023. <https://www.nytimes.com/1991/12/11/business/economic-scene-mozart-s-money-misunderstanding.html>.

Schwartz, Lucienne DeSimplaire 1965. University of Wyoming ProQuest Dissertations Publishing. Hakupäivä 28.4.2023. <https://www.proquest.com/open-view/71f19909227a17b6ef235477f54706d6/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>.

Miller, Richard 2000. Training Soprano Voices. Oxford: Oxford University Press.

Weiss, Stephan 2023. Hakupäivä 14.5.2023 <https://www.wolfgang-amadeus.at/en/musical-works-of-Mozart>.

LIITTEET

Käännökset, LIITE 1

Konsertin käsiohjelma, LIITE 2

Videolinkki konserttiin, LIITE 3

Exsultate, jubilate:

Riemuitkaa ja iloitkaa,

te autuaat sielut,

ja laulakaa suloisia lauluja.

Lauluin teille vastaavat taivaat,

taivaat laulavat kanssani.

Suom. Anonyymi suomentaja (LAURA 2023.)

Fulget Amica dies:

Lempeä päivä säteilee,

pilvet ja myrsky ovat paenneet.

Vanhurskaalle on ilmestynyt odottamaton lepo.

Kaikkialla vallitsi synkkä yö.

Nouskaa vihdoon riemuitsemaan

te, jotka olette tähän asti pelänneet,

ja ojentakaa iloiten onnelliselle aamulle

sylin täydeltä lehviä ja liljoja.

Suom. anonyymi suomentaja (LAURA 2023.)

Tu virginum corona:

Sinä neitsyiden kruunu,

anna meille rauha,

lohduta ja hiljennä huokaavien sydän.

Suom. Anonyymi suomentaja (LAURA 2023.)

Alleluia:

Halleluja

Laudate dominum:

Ylistäkää Herraa, kaikki kansat; ylistäkää Häntä kaikki ihmiset. Sillä Hän on antanut armonsa meidän yllemme. Ja totuus Herrasta kestää ikuisesti.

Ylistys Isälle, Pojalle ja Pyhälle Hengelle, niin kuin oli alussa, on nyt, ja tulee olemaan, sukupolvelta sukupolvelle. Aamen.

Suom. Emma Harju

Weltgeistin aaria oopperasta Die Schuldigkeit des ersten Gebots "Hat der Schöpfer dieses Leben":

Luoja on antanut meille tämän elämän

yhdessä maan kanssa,

hurratkaa, naurakaa, iloitkaa, unelmoikaa.

Sinun ilosi, sinun riemusi,

kulkee pensaiden, peltojen ja nummien läpi,
ja sorrettu sydämesi antautuu himoon.

Suom. Emma Harju

Emma Harjun Opinnäyttekonsertti

14.3.2022

Emma Harju, sopraano
Outi Nissi, piano

Ohjelma:

W.A. Mozart (1756-1791) :
Exultate, jubilate

I Exultate, jubilate
II Tu virginum corona
III Alleluia

(PIENI TAUKO)

W.A. Mozart: Laudate
dominum

W.A. Mozart: Hat der Schöpfer
dieses Leben

**Weltgeistin aaria oopperasta Die
Schuldigkeit des ersten Gebots "Hat der
Schöpfer dieses Leben":**

Luoja on
antanut meille tämän elämän
yhdessä maan kanssa,
hurratkaa, naurakaa, iloitkaa,
unelmoikaa.
Sinun ilosi, sinun riemusi,
kulkee pensaiden, peltojen ja nummien
läpi,
ja sorrettu sydämesi
antautuu himoon.

Käännökset:

Exultate, jubilate:

Riemuitkaa ja iloitkaa,
te autuaat sielut,
ja laulakaa suloisia lauluja.
Lauluin teille vastaavat taivaat,
taivaat laulavat kanssani.

Fulget Amica dies

Lempeä päivä säteilee,
pilvet ja myrsky ovat paenneet.
Vanhurskaalle on ilmestynyt odottamaton lepo.
Kaikkiällä vallitsi synkkä yö.
Nouskaa vihdoin riemuitsemaan
te, jotka olette tähän asti pelänneet,
ja ojentakaa iloiten onnelliselle aamulle
sylvän täydeltä lehviä ja liljoja.

Tu virginum corona:

Sinä neitsyiden kruunu,
anna meille rauha,
lohduta ja hiljennä
huokaavien sydän.

Alleluia:

Halleluja

Laudate dominum:

Ylistäkää Herraa, kaikki kansat; ylistäkää
Häntä kaikki ihmiset. Sillä Hän on
antanut armonsa meidän yllemme. Ja
totuus Herrasta kestää ikuisesti.

Ylistys Isälle, Pojalle ja Pyhälle Hengelle,
niin kuin oli alussa, on nyt, ja tulee
olemaan, sukupolvelta sukupolvelle.
Aamen.

Konsertti Mozartin hengellistä laulumusiikkia 14.3.2022 klo 17.00. Pyhän Tuomaan kirkko, Oulu.

<https://youtu.be/lbXcKRkbvMA>